

โลกของ

เสือปลา

แห่งทุ่งน้ำ

สามร้อยยอด

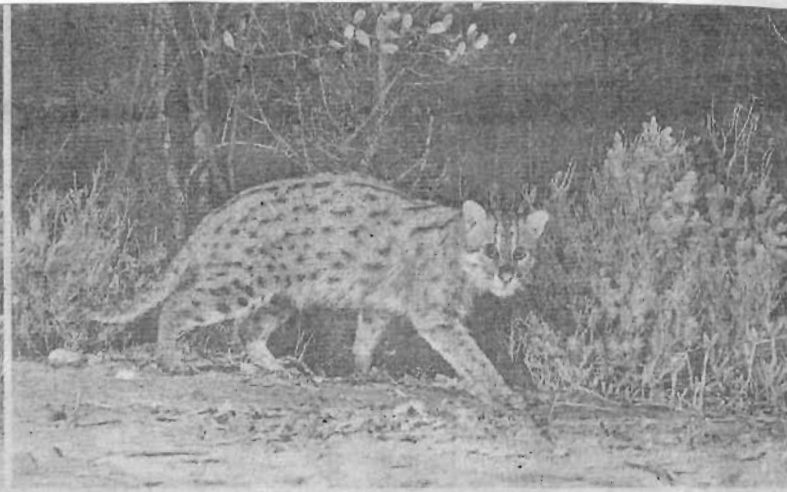
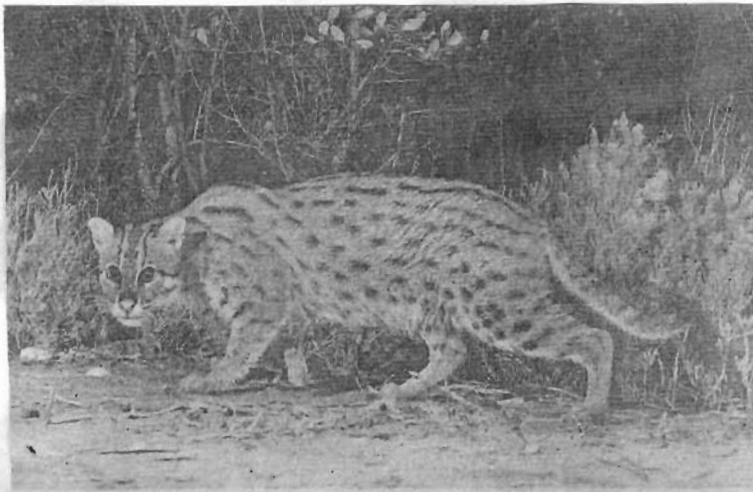
! เสือปลาในเมืองไทย เป็นสัตว์ลึกลับเสีย
ยิ่งกว่าเสือโคร่ง ทั้งที่มันก็ป่าเนี่ยอยู่
ตามหลังบ้านคนที่สามร้อยยอด...มาคั้งนาน
แล้ว!

ผู้คลั่งคลาญความลึกลับของเสือปลาไทย
เป็นนักวิจัยนาม “น้ำฝน-พัฒน์ ทัดเตอร์”
ได้รับทุนเมื่อปี 2546 ให้ออกสำรวจเสือปลา

ปรากฏว่าอุปสรรคใหญ่ที่น้ำฝนเผชิญ
เวลานั้น คือไม่รู้ว่เสือปลา
อยู่ที่ไหน?

เธอออกสำรวจไปตาม
ป่าหลายแห่ง ทั้งทุ่งน้ำ
ภาษี เขาใหญ่ ตลอดจน
แสง เนื่องจากข้อมูล
ในอดีตระบุว่า “เสือ
ปลาอยู่ริมห้วยในป่า” แต่

เสือปลาตัวผู้ (ซ้าย) เสือปลาตัวเมีย (กลาง) และลูกเสือปลา (ขวา) มาเข้ากล้องดักถ่ายจุดเดียวกันกันทีเดียวกัน เห็นสัดส่วนขนาดที่ต่างกันอย่างชัดเจน

แมวจรจัด เดินผ่านเซ็นเซอร์กล้องดักถ่าย

เสือปลาบางตัวต้องสิ้นอิสรภาพอยู่ในกรงสุนัขของชาวบ้าน

รอยเท้าเสือปลาตัวผู้ เทียบกับฝาครอบเลนส์ขนาด 62 มม.

มูสเสือปลาในมือชาว เป็นพืชพวกต้นกกและใบมะขามเทศ

ต้องคว้านน้ำเหลวกลับมาทุกแห่งไป

การบอกว่าเสือปลาเป็นสัตว์หายาก อาจจะขัดกับความเชื่อของชาวบ้านในหลายพื้นที่ ที่มีเบาะแสแจ้งเข้ามาที่น้ำฝนมากมายว่าพบเสือปลาตรงนั้นตรงโน้น ชาวบ้านก็เลี้ยงกันเยอะ ถิ่นแหล่งพื้นที่เพื่อไปสัมผัสกับชาวบ้านถึงคันค้อ

จึงพบว่าเสือปลาตามความเข้าใจเหล่านั้น ส่วนใหญ่เป็นแมวขาว แม้แต่ชะมด อีเห็น ก็ยังถูกเหมารวมให้เป็นเสือปลา

กระทั่งช่วงคริสต์มาสปี 2550 หรือหลังจากกันหนาน 4 ปี น้ำฝนจึงไปพบเสือปลา "ตัวจริง" 2 ตัว ถูกจับจากในทุ่งสามร้อยยอด

เป็นจุดเริ่มต้นของ "โครงการศึกษาในเขตวิทยา ขนาดพื้นที่นาถิ่น และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประชากรเสือปลา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์"

ถือเป็นกรเข้าถึงชีวิตของเสือปลาเป็นครั้งแรกของประเทศไทย และกำลังพัฒนาเป็นแม่แบบให้กับอีกหลายๆ ประเทศ ที่มีเสือปลาอาศัยอยู่

สถานภาพระดับโลกต่ำสุด เมื่อปลายปี 2552 เสือปลาอยู่ในบัญชี "สัตว์ใกล้สูญพันธุ์"

การจับสัตว์น้ำด้วยวิธีดั้งเดิม จะเห็นฉากหลังเป็นเทือกเขาสามร้อยยอดเสมอ

ในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำที่ปราศจากสัตว์ผู้ล่าขนาดใหญ่อย่างเสือโคร่งหรือเสือดาว เสือปลาจัดเป็นสัตว์ผู้ล่าในอันดับบนสุดของห่วงโซ่อาหาร

เสือปลาเป็นชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Prionailurus viverrinus* ชื่อสามัญ Fishing Cat เขียนขนาดใหญ่กว่าแยกบ้านเล็กน้อย รูปร่างลักษณะอ้วนหนา นึกบิน หลังหุ้มสีดำและมีแต้มสีขาวเด่นชัดอยู่กลางใบ หางอ้วนและสั้น หรือเพียงประมาณ 1/3 ของความยาวหัว-ลำตัว

ตัวผู้หนักประมาณ 9-13 กิโลกรัม ตัวเมียหนักประมาณ 6-9 กิโลกรัม อาหารหลักคือปลา หนู และงูพิษคด หอย ปู งู และสัตว์เลื้อยคลานชนิดอื่นๆ ที่อาศัยในพื้นที่ชุ่มน้ำ ป่าชายเลน และพื้นที่เกษตรกรรม นอกนาถิ่นในเวลากลางคืน

ขนของเสือปลาให้การออกแบบจากธรรมชาติให้สามารถใช้ชีวิตในที่ชื้นแฉะได้อย่างไม่อนาถร้อนใจ แม้ขนที่ขึ้นนอกจะเปียกโชก แต่ขนชั้นในจะยังคงแห้งสนิทตลอดเวลา

จากบันทึกในอดีต เสือปลามีถิ่นอาศัยกระจายตั้งแต่ประเทศแถบเอเชียใต้ ถึงปากีสถาน เนปาล อินเดีย บังกลาเทศ กระจายต่อลงมาถึงประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ พม่า ลาว เขมร กัมพูชา ไทย และแถบเกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย

น้ำฝนชี้ว่า บันทึกในอดีตพวกนี้ก็มีข้อผิดพลาด เช่นเดียวกับที่ระบุถิ่นอาศัยผิดพลาด

"จากการสำรวจจริงๆ ทุกวันนี้ยังไม่พบเสือปลาในกัมพูชา ที่มาเลเซียก็สรุปแล้วว่าไม่มีเสือปลา จากเดิมมีภาพถ่ายตรงบันทึยแล้วเข้าใจผิดว่าเป็นเสือปลา อินโดฯ ก็ไม่เจอ ส่วนที่เวียดนามทั้งเจ็ด ที่มีเยอะหน่อยก็บังกลาเทศ เนปาล โดยเฉพาะที่ศรีลังกา ในเมืองหลวงโคลอมโบ เสือปลาออกมาเดินตอนกลางวันได้เลย เพราะคนที่นี่เขาไม่กินไม่ทำร้ายเสือปลา"

พื้นที่รกร้างแถบๆ เป็นที่ซุกหัวนอนของเสือปลาในตอนกลางวัน

สหรับเมืองไทย การพิสูจน์ยืนยันเสือปลาด้วยกล้องดักถ่าย พบเสือปลาเพียง 3 แห่งเท่านั้น คือเขตห้วยล้าสัตว์ป่าทะเลน้อย จ.พัทลุง แห่งที่สองคือ สุวณนแห่งชาติแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ซึ่งพบแค่เรกคอร์ดเดียว และแห่งที่สาม คือบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

การสำรวจเสือปลาในทุ่งสามร้อยยอดด้วยกล้องดักถ่ายจำนวน 16 ตัว พบเสือปลาจำนวนได้ 31 ตัว ถ้าอย่างสำคัญถัดมาเป็นการดักเสือปลา เพื่อใส่ปลอกคอวิทยุ สามารถดักเสือปลาได้ 17 ตัว เป็นตัวผู้ 10 ตัว ตัวเมีย 7 ตัว แต่จับใส่ปลอกคอไป 16 ตัว เนื่องจากเสือปลาตัวหนึ่งก็จับได้จนเป็นลูก

เสืออยู่

น้ำฝนยัง "แหกขนบ" ของการทำวิจัยสัตว์ป่า ตั้งชื่อเสือปลาที่จำแนกตัวได้ด้วยกล้อง และตัวที่จับได้ด้วยกรง เป็นชื่อเล่นทุกตัวไป แทนที่จะใช้รหัส F1 F2

ชื่อเสือปลาที่ตั้งไว้ ก็เช่น Wishbone, Calvin, น้าชา, กาแฟ, โอเลี้ยง, โกโก้, เป๊ปซี่, สายฟ้า, ดิน, ดง, ปุ๊กลูก, น้าตาล, สมใจ, สดใส, เขมแดง เป็นต้น

แต่การจะฉีกชีวิตเสือปลาด้วยกล้องวิทยุ ได้เผยให้เห็นชะตากรรมโหดร้ายที่บรรดาเสือปลาเผชิญอยู่

พวกมันส่วนใหญ่ตายและสาบสูญไปในเวลาไม่กี่เดือน

บางตัวที่สามารถติดตามถึงซากได้มีหลักฐานยืนยันว่าถูกกระสุนปืน แต่หลายๆ ตัวที่สูญหายไร้ร่องรอย กลับมีร่องรอยจากพรานในพื้นที่ที่มาพูดเหย้ากันซึ่งหน้าให้รู้ว่าการจัดการเสือปลา และทำลายปลอกคอวิทยุ

ไปหมดแล้ว

การรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้านในพื้นที่พบว่า เสือปลามีสถานะเป็น "เมงูเปียบิตดา" แม้เจ้าชะตาไม่ได้ความก็เดิมที

บนส่วนถูกล่า เพราะตลอดไปจับที่ชาวบ้านกิน คนโดนอ้างเห็นด้วยวิธีที่ต่างๆ นานา ทั้งยิง วางยาเบื่อ วางแร่

กลายเป็นภาระของนักวิจัยเสือปลาอีก ที่ต้องเข้าไปแก้ปัญหาด้วยการสร้างกรงไว้ที่แข็งแรงมิดชิดให้

กรงไว้ที่ว่า ก็แค่ขังกรงตัวจริงรูปสูงประมาณหัวไหล่คน ไม่ต้องมีปลอกคอวิทยุบนไม้กระชังแต่อย่างใด กรงแบบนี้ไม่อาจรับมือสัตว์ผู้ล่าขนาดใหญ่ที่ปีนป่ายเข้ามาอย่าง

นำฝน-พัดนันท์ คัดเตอร์ ผู้บุกเบิกการวิจัยเสือปลาไทย

พวกอีเห็น หรือหมาไม้ได้ แต่มันได้ผล 100 เปอร์เซ็นต์กับเสือปลา

อย่างไรก็ดี ก่อนจะออกทุนสร้างกรงไก่ให้ใคร ทางโครงการต้องสวมบทนักสืบ ไปตรวจดูแผนประทุษร้ายของผู้ร้ายให้แน่ชัดก่อน

พฤติกรรมการฆ่าไก่จะต่างกันไปในหมู่สุนัข แมวบ้าน และเสือปลา

สุนัขจะกัดไก่อย่างบ้าคลั่งชนิดคาบขกแล้ว ขณะที่แมวบ้าน เขียวเล็บอ่อนแอ ก็จะเลือกกินลูกไก่ มากกว่าไก่โต

ปลอกคอเก่า ซึ่งเสือปลาเจ้าของปลอกคูกำลังตายไปแล้ว

แต่หากเป็นเสือปลาดังจริงเสียงจริงละก็ มักเห็นจอมตีไก่ตัวโตตัวเดียว ลงมือแบบไร้คู่เสียง แล้วลากเหยื่อหายลับไปในความมืดอย่างรวดเร็ว

ปกติ ชาวบ้านสามร้อยยอดไม่ค่อยสนใจเสือปลาจะลดมาจับปลาในบ่อ

กิน เพราะวิธีการล่า ด้วยการขึ้นรอตามขอบตลิ่งแล้วขึ้นกรงเล็บควัดจับปลาเล็กๆ ขึ้นจากน้ำ แทบไม่เข้าข่ายอันตรายสูญเสียแม้แต่เนื้อมนุษย์

แต่กระนั้น ชาวบ้านก็รู้สึกเกลียดพวกมัน ในรณานาเดียวกับ Varmint หรือสัตว์ไม่พึงประสงค์ จำพวกแร็กคูน หรือสุนัขโคโยตี้ของเมืองนอก

เพราะเสือปลามักใช้ “ฉี่” อันฉุนฉางไปทำเครื่องหมายอาณาเขตตามข้าวของเครื่องใช้ของคน

อะไรโดนเข้าก็แปลว่าต้องโยนทิ้ง เพราะแม้แต่สุนัขหรือผองแซ่กฟอกก็ฉีกกลิ่นฉี่เสือปลาไม่ออก

อย่างไรก็ดี การตามสัญญาณวิทยุจากปลอกคอ เผยให้เห็นการใช้ชีวิตอันน่าตื่นเต้น เสือปลาตัวผู้ตระเวนในอาณาเขตกว้างขวางกว่า

7 ตารางกิโลเมตรเลยทีเดียว ทับซ้อนไปในอาณาเขตของตัวเมียหลายตัว

ขณะที่เสือปลาตัวเมียมีอาณาเขตเฉลี่ยที่ 2.77 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น

รูปแบบการสร้างอาณาเขตคล้ายคลึงกับ “พี่ใหญ่” เสือโคร่ง ซึ่งนักวิจัยล่วงรู้ชีวิตปรูปร่งกว่า

แต่กระนั้น นักวิจัยเชื่อว่าเสือปลาและเพื่อนกว่าเสือโคร่งด้วยซ้ำ เพราะเสือโคร่งออกมาเต็มวงฝึกให้เชื่องได้ แต่เสือปลาเป็นสัตว์ที่เลี้ยงไม่เชื่อง

แม้จะก่อปัญหากระทบกระทั่งกับคนบ้าง แต่

ประโยชน์ที่เสือปลาทำให้กับคนก็มีมากมาย เพียงแค่เป็นการทำประโยชน์แบบปิดทองหลังพระ ไร้คนรู้เห็น

เช่นเดียวกับแมวบ้านที่คนเลี้ยงไว้จับหนู เสือปลาที่ทำหน้าที่ “แมวจับหนู” ให้ทุกถิ่นอยู่แล้ว โดยเฉพาะหนูทุก หนูนา ซึ่งเป็นศัตรูตัวฉกาจของชาวนา จัดเป็นอาหารหลักอันดับๆ ต้นของเสือปลาเลยทีเดียว

โจทย์ของการอนุรักษ์เสือปลา คือการทำอะไรให้ชาวบ้านสามร้อยยอดและภูษานิหังชายทะเล มีความรู้สึกภาคภูมิใจและหวงแหนในสัตว์หายากระดับโลก ที่มาอาศัยถึง “หลังบ้าน”

มีสัญญาณดี เมื่อฝ่ายปกครองไม่ว่าจะผู้ว่าฯ ประจวบคีรีขันธ์ นายอำเภอภูษานิหัง มีความเห็นด้วยและให้การสนับสนุนการอนุรักษ์เสือปลาเป็นอย่างดี

เพียงแต่คนไทยในวงกว้างยังไม่ได้รับการมืออยู่ของเสือปลาพวกนี้

แม้แต่แผ่นพับแจกนักท่องเที่ยวของอุทยาน และเว็บไซต์ของกรมอุทยานฯ เอง เวลาเอ่ยถึงสัตว์ป่าในพื้นที่อุทยานฯ สามร้อยยอดก็ยังไม่มี “เสือปลา” แม้แต่คำเดียว